

Ústav Romanistiky FF JU v Českých Budějovicích

Školitelský posudek na diplomovou práci

Název práce:
Autorka práce:
Vedoucí práce:

Ústní interakce v hodinách cizího jazyka (na pozadí španělštiny)
Šárka Zelinková
Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.

Cílem předkládané diplomové práce bylo podle zadání představit problematiku ústní interakce a jejího rozvíjení a navrhnout zásady pro metodiku pro rozvoj této činnosti. Diplomandka si zvolila téma zajímavé, přínosné, ale zároveň velice obtížné, protože klade značné nároky na konceptční uvažování a kreativitu. Autorka zpracovala téma velmi invenčním a precizním způsobem do poměrně rozsáhlého a vnitřně kompaktního celku. Především, že autorce se podařilo cíle dosáhnout, a to dokonce způsobem, který překračuje rámce standardní diplomové práce. K tomuto tvrzení mě vedou následující důvody:

1) Důkladná předchozí průprava. Způsob pojetí práce i formulace myšlenek a závěrů svědčí o autorčině podrobném seznámení s danou problematikou, což jasně vyplývá i z rozsáhlé literatury. Zde bych ocenila způsob, jakým se diplomandka zhostila zejména publikace Choděry & Riese (1999), kteří didaktiku cizích jazyků zpracovávají na abstraktní vědecké úrovni, čímž se jejich kniha stává pro studenty *difficilior lectu*. Diplomandka byla schopna nejen pochopit a správně interpretovat obsah, ale i vytěžít zásadní myšlenky, které použila pro svou další argumentaci. Množství prostudované literatury nejenže umožnilo studentce hovořit o tématu s velkým porozuměním, vzhledem i nadhledem, nýbrž díky němu vstřebala kromě poznatků i postupy argumentace a výstavby textu vlastní odborným publikacím, *conf.* úvodní objasnění pojmů v kapitole první (kap. 1.1. *Zásady didaktické a zásady metodické*, str. 10-13) i v kapitole druhé (2.1. *Význam a funkce ústní interakce*), nebo v pozn. 14 pod čarou na str. 20. Autorka také dokázala zužitkovat předchozí znalosti získané studiem svého druhého oboru.

2) Celková koncepce práce. V úvodu představuje diplomandka koncepci své práce a na základě prostudovaných materiálů a zkušenosti objasňuje východiska, na kterých staví svou práci a která budou dále rozvíjena. Jsou to:

- ústní interakce jako interakční činnost je v hodinách cizího jazyka opomíjena
- ústní interakce má být rozvíjena podle jiné metodiky než ústní projev
- pro vytvoření metodiky je třeba hledat oporu v zásadách postulujících komunikativní dovednosti jako cíl.

V souladu s těmito premisami rozvrhuje diplomandka svou práci do několika částí, od teoretických po praktické. Teoretická je především první a druhá kapitola. První se věnuje teoretickým východiskům a zaměřuje se na zásady cizojazyčného vyučování formulované autory Chuděrou a Riesem.

Tímto se autorka snažila poukázat na podporu, již se dostává tzv. aktivní komunikativnosti, potažmo ústní interakci. Proto v kapitole druhé (*Ústní interakce jako pátá kompetence*, str. 18-35) pojednává o ústní interakci obecně, a sice z několika hledisek. Nejprve objasňuje pojem interakce, poté zdůvodňuje její postavení jako páté kompetence (vedle čtení, psaní, písemného projevu a ústního projevu), která je již standardně pojímána jako samostatná kompetence ve španělské didaktické literatuře. Následující kapitola (2.3., str. 23-26) definuje ústní interakci na základě *Společného evropského referenčního rámce* (2.3., str. 23-26) řadí tuto kompetenci mezi interaktivní činnosti a uvádí podrobné deskriptory pro několik modelových situací. V další kapitole (2.5, str. 30-32) se autorka snaží ukázat, jak je ústní

interakce zohledněna v Rámcových vzdělávacích programech a dochází k závěru, že na ústní interakci je nahlíženo dvojím způsobem, jednak jako na obecnou (tedy klíčovou) kompetenci jedince, jednak jako na dílčí kompetenci v rámci cizojazyčného vyučování. Tento závěr posloužil autorce k pojednání o nutnosti učitelovy komunikativní kompetence obecně. Vycházejíc ze zmíněného požadavku na učitelovu komunikativní kompetenci, zmínila pojetí dialogu v díle Riese a Zajícové (kap. 2.7, str. 35).

Na tyto teoretické části navazuje rozsáhlá část nazvaná *Praktická východiska – rozvinutí zásad* (kap. 3, str. 36-63), kterou vidím jako teoreticko-praktickou. Poté, co autorka teoreticky ukotvila postavení ústní interakce, vrací se k zásadám představeným v první kapitole. Jednotlivé zásady podrobně charakterizuje (teoretický aspekt) a rozvádí tak, že u každé zásady objasňuje její smysl a důsledky pro koncipování učitelovy práce (praktický aspekt).

Poslední, čtvrtá kapitola je již plně praktická, diplomandka v ní představuje aktivity rozvíjející ústní interakci v hodinách španělštiny na druhém stupni základních škol.

3) Obsahová stránka. Z hlediska obsahu představuje tato diplomová práce velice kompaktní celek, jehož dílčí informace a myšlenky jsou cílené a promyšlené, což je patrné i na struktuře práce, viz bod 2 posudku. Autorka během práce dochází k zajímavým závěrům, v nichž byla schopna syntézy různých názorů a předchozích poznatků. Příkladem může být konstatování důležitosti ústní interakce podmíněné humanizačními tendencemi (str. 21), výstižné vyhodnocení rozdílu mezi ústním projevem a ústní interakcí (str. 21-23), rozložení ústní interakce na dílčí jazykové dovednosti za účelem efektivního nácviku (str. 21 dole a kap. 2.4, str. 26-30). Podobně autorka vhodně zařazuje pasáž o požadavcích na učitelovu komunikační kompetenci, opřenou o četné citace, v níž zmiňuje důležitost některých aspektů pro výběr aktivit jak obecně, tak pro účely poslední kapitoly (str. 34).

Velice kladně hodnotím to, jak autorka byla schopna zohlednit různé aspekty týkající se ústní interakce, ať už to byla teoretická východiska největších současných didaktiků cizích jazyků, humanizační tendence ve výuce, nároky kladené na učitele, zásady dialogu, či dílčí jazykové dovednosti důležité pro další rozvíjení ústní interakce, a vytvořit z nich jednak poutavé čtení, jednak obsahově fundovaný elaborát.

Jako velmi zdařilou část hodnotím kapitolu třetí, ve které autorka rozvíjí Choděrovy zásady cizojazyčného vyučování. Podrobný výklad jednotlivých zásad je doplněn autorčinými postřehy a názory na danou problematiku, jež jsou podloženy hlubokou znalostí dané problematiky. Jednotlivá doplnění považuji ze zásadní, v následujících bodech shrnu nejdůležitější:

- *Zásadu aktivní komunikativnosti* (kap. 3.1.1, str. 36-44) využívá pro konstatování nutnosti takových aktivit, které povedou k jejímu rozvíjení, a zároveň diplomandka uvádí četné aspekty, které je třeba zohlednit při koncipování a realizaci těchto aktivit, včetně paralingvistických aspektů komunikace či neverbální komunikace.
- U *zásady opory o mateřský jazyk* (kap. 3.1.2, str. 44-47), kde pojednává o explicitním a implicitním mateřském jazyku, zdůrazňuje nevhodnost překladu v počátečních fázích studia a zmiňuje se o výhodách cizího jazyka jako metajazyka, jemuž přispívají i učebnice v cizím vyučovacím jazyce (str. 47).
- Pojednání o *zásadě orálního základu* (kap. 3.1.3, str. 48-52) doplňuje převzatou analýzou hodin španělštiny a konstatuje zlepšující se stav výuky cizích jazyků. Zároveň poukazuje na kritéria výběru jazykových aktivit a na způsob jejich vedení. *Zásadu priority řečové praxe* (kap. 3.1.4, str. 53-54) vhodně doplňuje např. Berlitzovými zásadami přímé metody.
- V souvislosti se *zásadou rozvoje specificky jazykové uvědomělosti* (kap. 3.1.5, str. 54-55) doplňuje španělské pojetí znalosti gramatiky, totiž uvědomělé a neuvědomělé, zdůrazňované ve španělské didaktické literatuře a konstatuje důležitost této zásady právě v ústní interakci. Zde ovšem není jasné, jak autorka myslela větu „*máme zde tedy na*

mysli, že žák bude nejprve využívat své vědomí o jazyku“ (str. 55). Při ústní interakci jde právě o toto?

- Rozvinutí *zásady vytváření řečových návyků* (kap. 3.1.6, str. 55-60) je nadměru přínosné pro stanovení metodiky rozvoje ústní interakce. Autorka vycházela ze skutečnosti, že ústní interakce je specifická nutností automatického vybavování (str. 56 dole), proto usoudila, že pro její nácvik ji bude třeba rozložit na dílčí dovednosti, u nichž lze pěstovat řečové návyky, tedy automatizovat dílčí stavební prvky ústní interakce. Autorka dokonce navrhuje principy nácviku některých komponentů.

Konečně praktická část spočívá v navržení aktivit určených k rozvoji ústní interakce (kap. 4, str. 64). Zde diplomandka prokázala jak kreativitu, tak koncepčnost uvažování: aktivity jsou zajímavé, zábavné, přitom splňují svůj cíl. Každá aktivita je stručně shrnuta v tabulkách, poté je představena a analyzována, přičemž je vysvětlen podrobný postup pro realizaci aktivity i důvody k němu vedoucí. Autorka přidává svůj komentář, pokud již sama aktivitu vyzkoušela v praxi. Aktivity jsou postavené pro úroveň A1 až B1, která má být dosažena na konci základního vzdělávání. Celou čtvrtou kapitolu považuji za velmi kvalitní.

4) Formulování myšlenek a způsob argumentace. Autorka je schopna formulovat myšlenky dostatečně explicitně a při argumentaci vhodně používá příkladů. Uznáníhodná je také stylistická stránka diplomové práce, která je sepsána velice čtivě, esejisticky, informace nejsou zhuštěné a zkratkovité, nýbrž jsou podávány v logicky vystavěných a rozvitých větách. Kvalitní z obsahové i jazykové stránky je i španělsky psané resumé.

Na druhou stranu, práci lze vytknout gramatické a stylistické prohřešky (chyby v punktaci, občasná nedodržená subjekt-predikátová shoda), které se vzhledem k rozsáhlosti práce dají pochopit, nikoli však omluvit. Dále musím konstatovat zdlouhavou rozsáhlost textu či nadbytečnost některých informací, které mohou působit rušivě, např. v poznámkovém aparátu odkazy na běžně známé skutečnosti, podobně i kapitoly 2.3 a 2.4 mohly být podstatně zredukovány, neboť obsahují informace snadno vyhledatelné (mám na mysli popisy jazykových úrovní a charakteristiku jazykových kompetencí podle SERR). Na několika místech v poznámkách pod čarou chybí označení titulů publikací kurzívou.

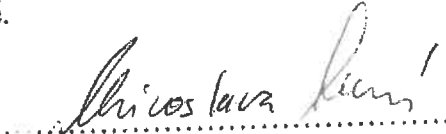
S literaturou pracuje autorka eticky, na zdroje je řádně odkazováno, text je za tímto účelem opatřen citacemi a bohatým poznámkovým aparátem, který kromě odkazů na literaturu poskytuje doplňující a upřesňující informace. Z formálního hlediska korpus práce čítá 94 stran, 10 stran španělsky psaného resumé, následují bibliografické reference a 29 stran příloh.

Na základě výše uvedené konstatuji, že předložená diplomová práce se mi jeví jako velice kvalitní a originální zpracování dané problematiky. Zde bych ráda zdůraznila význam a přínos zde rozvíjeného tématu: tato práce je totiž prvním uceleným návrhem, jak koncipovat ústní interakci, jak ji rozvíjet a jaké faktory je třeba brát v úvahu. Autorka se této výzvy zhostila skutečně kreativně, precizně a prokázala značnou míru koncepční uvažování; proto hodnotím tuto práci jako přesahující rámec standardní diplomové práce a ze stejného důvodu ji doporučuji na ocenění za mimořádně zdařilou diplomovou práci (ceny nadačního fondu PF JU a děkanky PF JU). Některé pasáže doporučuji publikovat, diplomová práce se mi jeví jako solidní základ pro disertační práci.

Tuto diplomovou práci **doporučuji k obhajobě**.

Navrhuji známku: **výborně**

• V Českých Budějovicích, 14. května 2008.

Mgr. Miroslava Aurová, Ph.D.